CULTUURDAGBOEK

’’s Ochtends kraait er ergens een haan. Meteen klinkt in mijn hoofd die beroemde frase uit de ‘Johannes-Passion’’

Luister naar 09:19

Henk Neven De Nederlandse bariton Henk Neven (1976) zingt in de periode voor Pasen avond aan avond de rol van Jezus in de ‘Johannes-Passion’ van Bach. „Voor elk concert geldt dat in het verleden behaalde successen geen garantie voor de toekomst bieden. Je begint steeds gewoon weer bij de eerste noot.”

Henk Neven op de generale repetitie van de Johannes-Passion in het Muziekcentrum in Enschede Foto Eric Brinkhorst

VRIJDAG 15 MAART

Nostalgisch

Vandaag zing ik mijn eerste *Johannes-Passion* van dit passieseizoen. Eerste keren worden helaas zeldzamer naarmate je ouder wordt. Des te mooier zijn de herinneringen die je eraan bewaart - zeker ook de muzikale. Zo herinner ik me heel scherp mijn eerste kennismakingen met grote werken als Schuberts *Winterreise* of Schönbergs *Verklärte Nacht*. En natuurlijk ook die met Bachs beide passionen.

Ik ben nostalgisch van aard en deze *Johannes-Passion* met het Toonkunstkoor van Gouda in de Sint-Jan in Gouda appelleert daaraan. Dit is de kerk waar mijn vader ooit zijn eerste passionen hoorde. Vanavond zing ik de Christus-partij en mijn vriend en collega Mattijs van de Woerd, ook bariton, de aria’s voor bas. Met hem zong ik jaren geleden ook samen in mijn allereerste *Johannes-Passion*. De dirigent die de uitvoering vanavond leidt, Niels Kuijers, was óók degene die mij op mijn zeventiende uitnodigde voor mijn allereerste solo. Maar, gek, bij het horen van het geniale openingskoor ‘Herr, unser Herrscher’ is het eigenlijk elk jaar weer alsof je het voor het eerst hoort, zo geniaal is het. Wij simpele zielen staan ver weg van de grootheid van Bach.

DONDERDAG 21 MAART

Ambacht

Ik ben onderweg naar mijn tweede *Johannes-Passion* van dit jaar: met orkest Phion en dirigent Jos van Veldhoven, jarenlang leider van de Bachvereniging. In de auto hoor ik pianist Krystian Zimerman in een interview zeggen dat hij zichzelf voor 99 procent als ambachtsman (*craftsman*) ziet en voor 1 procent als kunstenaar. Hij voegt eraan toe dat in het Italiaans de woorden bijna overeenkomen. Artigiano en artista. Ja, zo kijk ik er zelf ook tegenaan. Mijn ambacht bestaat er deze ochtend uit mijn stem aan te passen aan een andere stemming. Phion speelt in moderne stemming (442 hrz), terwijl het orkest waarmee ik vorige week werkte in barokstemming (415 hrz) speelde. Praktisch gesproken betekent dat dat ik vandaag alles een halve toon hoger moet zingen.

CV HENK NEVEN

Henk Neven (Krimpen aan den IJssel, 1976) studeerde klassiek zang aan het Conservatorium van Amsterdam. Hij was een van de Nederlandse Muziekprijswinnaars in 2010 en is hoofdvakdocent zang aan het Codarts conservatorium in Rotterdam.

Voor aanvang van de generale repetitie neem ik in mijn kleedkamer de hele Christus-partij nog eens door. Wat zijn de belangrijke woorden, waar liggen vocale aandachtspunten? We hebben een goede repetitie. Jos van Veldhoven voorziet elk personage van een eigen combinatie van instrumenten. Mijn fundament wordt orgel, contrabas en theorbe. De zangers, het basso continuo en de dirigent voelen nu als een hecht team - en dit is pas onze eerste samenkomst.

Ik slaap in Lonneker, in een tot hotel omgebouwde pastorie. Uit het raam zie ik op het onderliggende kerkhof een prachtig schouwspel. Twee doodgravers scheppen een graf dicht. Eenmaal met aarde bedekt, wordt er jong groen geplant. De vanzelfsprekende en liefdevolle toewijding van de doodgravers inspireert me. Liefde, dood, nieuw begin - daar gaat de *Johannes-Passion* ook over. En met eenzelfde toewijding wil ik muziek maken.

Foto Eric Brinkhorst

VRIJDAG 22 MAART

Kraaiende haan

Vanavond is de eerste uitvoering in Enschede. Er spelen altijd teksten en muziek door mijn hoofd als ik langere tijd met een opera, oratorium of passie bezig ben. Meestal zijn dat overigens de teksten van collega’s, en niet mijn eigen zinnen. Vandaag begint dat innerlijke rondzingen van frases en melodieën eerder dan ik wens. Het pastoriehotel ligt pal naast de kerk, de klok is vlak naast mijn raam. Elk heel en half uur geeft de klepel een flinke lel tegen de klok. Om kwart over vier in de ochtend kraait er bovendien ergens een haan. Meteen klinkt in mijn hoofd de beroemde frase uit de scène in de *Johannes-Passion* die het verloochenen van Christus door Petrus beschrijft: ‘Und alsobald krähete der Hahn!’ Zelfs de kraaiende cello hoor ik erbij. Hier kraait die haan trouwens geen drie keer, maar wel dertig keer. Ik woel en tel elk uur de slagen. Eén-twee-drie-vier-vijf-zes. Ik denk aan de hoge a van de evangelist: ‘Und es war frühe!’.

Dan maar een ochtendwandelingetje. Het voorjaar is hier veel meer zicht- en hoorbaar dan in Rotterdam, waar ik woon. Ik moet denken aan de woorden van een Iraanse vriend over Norooz, het Persisch nieuwjaar dat vernieuwing, wedergeboorte van de natuur en hoop symboliseert. Norooz, lente, passionen, komen ze niet allemaal voort uit dezelfde bron?

ZONDAG 24 MAART

Ist es vollbracht?

Gisteravond in de sfeervolle Plechelmusbasiliek in Oldenzaal was het een goede en geïnspireerde uitvoering. De heldere, warme akoestiek hielp mee. Vandaag reis ik naar Zwolle voor de volgende uitvoering. Nieuwe ronde, nieuwe kansen. Voor elk concert geldt dat in het verleden behaalde successen geen garantie voor de toekomst bieden. Je begint gewoon weer bij de eerste noot.

De Jezuspartij in de *Johannes-Passion* is niet omvangrijk, maar alle zinnen zijn van gewicht en betekenis. In mijn kritische zangershoofd is het, wat mijn eigen aandeel betreft, al snel een níét geslaagde uitvoering wanneer één of twee van die momenten niet voldoen aan mijn kwaliteitseisen.

Goedbedoelde opmerkingen na afloop als ‘wel lastig zeker in deze akoestiek?’ bevestigen de gedachte: ‘Zie je wel, het was niet zo goed’. Eén troost: ik zing lang genoeg om te weten dat zulke gedachten erbij horen.

Ik houd me in dit geval vast aan het feit dat Bach boven de partij de naam Jezus schreef en niet Christus. In zijn noten lees en hoor ik een mens en geen heilige. Een mens met onzekerheden, angsten en twijfels. Met een beetje geluk droeg mijn eigen onzekerheid bij om in de buurt te komen van het portret dat Bach van de mens Jezus wilde maken.

Foto Eric Brinkhorst

DINSDAG 26 MAART

Am Abend da es kühle war

Dagen van uitvoeringen vind ik best lastig. Ik wil me koest houden en energie sparen. Zeker in een week waarin nog vier passionen achter elkaar gepland staan. Aan de andere kant ligt er vaak nog een berg ander werk. En als ik op een nieuwe plek ben, lokt de omgeving me ook. Dan wil ik er met mijn camera op uittrekken.

In de ochtend maak ik vanuit mijn Bed & Breakfast in Bolsward eerst wat uren vrij voor taken die nog wachtten op mijn aandacht: opnames beluisteren van getalenteerde liedduo’s die zich hebben aangemeld voor de masterclass van het Internationaal Lied Festival Zeist, een liedklas voorbereiden die ik volgende week geef aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag en teksten leren voor een aankomend recital met pianist Hans Eijsackers.

Mijn drang om naar buiten te gaan brengt me naar het Jopie Huisman Museum in Workum. Wat een mooie verrassing is dat. Ik word getroffen door een prachtig schilderijtje van een huisje in de nacht. Binnen brandt vanuit één venster een eenzaam flets licht. Er staat een tekst van de kunstenaar zelf bij: „’s Nachts aan het water, als iedereen sliep, dan voelde je dat het kwaad uit de wereld was. Het gevoel dat de lucht zuiver was: alle spanning was weg.”

Die tekst past naadloos op de tekst van het allermooiste arioso uit de Matthäus-Passion: ‘Am Abend da es kühle war’, gevolgd door de dankbare basaria ‘Mache dich, mein Herze, rein’. Voldaan keer ik B&B-waarts, opgeladen voor het concert van vanavond.

J.S. Bach, Johannes-Passion door Orkest vd 18de-eeuw met Henk Neven (Christus). Nog te beluisteren op 28 maart, TivVredenburg Utrecht en 29 maart, Musis, Arnhem. Info: orchesta18c.com

In de rubriek **Cultuurdagboek** deelt wekelijks een kunstenaar de belevenissen van deze week.

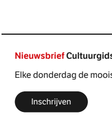

Hoop en verbinding in beeld

Philip Aguirre y Otegui toont met zijn expositie in KMSKA aan hoe kunst kan verbinden, raken en aan het denken zetten, zonder antwoorden op te dringen.

Lees er alles over

KMSKA

Nieuwsbrief Cultuurgids

Elke donderdag de mooiste verhalen over kunst en cultuur: interviews, recensies en achtergronden

Inschrijven

Leeslijst Artikel delen Meld een taalfout

Advertentie

Advertentie

RUBRIEK
Cultuurdagboek

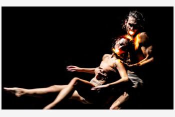

CULTUURDAGBOEK
Oekraïens dansduo Vlad & Veronika: ‘Surrealistisch om je te realiseren wat daar allemaal gebeurt, terwijl wij hier met onze tour bezig zijn’

De Oekraïense dansers Veronika Rakitina (28) en Vladyslav Detiuchenko (30) vluchtten in 2022 naar Nederland. Vorig jaar wonnen zij Holland’s Got Talent, nu reizen ze door het land met hun programma Revelation. „We voelen de verantwoordelijkheid om de oorlog levend te houden in het bewustzijn van de mensen.”

Onderwerpen

Klassieke muziek +Volg

RDAGBOEK
ioloog Luc Hoogenstein: ‘Vanochtend heb ik soort nummer 2.500 gevonden, het hamsteroortje’

CULTUURDAGBOEK
Hester Alberdingk Thijm maakt jubileumexpositie AkzoNobel Art Foundation: ‘De werken laat ik ooit los, ze waren nooit van mij. Het kijken neem ik mee’

Meer Cultuurdagboek

Lees ook deze artikelen

Advertentie

nrc›

NRC
Over ons
Werken bij
Auteursrecht
Privacy
Leveringsvoorwaarden
NRC Code
Onze app
Archief
Adverteren
E-book

Mijn NRC
Neem een abonnement
Inloggen
Account aanmaken
Digitale krant
Mijn leeslijst
Mijn abonnementen
The New York Times
Nieuws uit de regio
Service & bezorging
Nieuwsbrieven
Privacyvoorkeuren

Contact
Redactie
Opinieredactie
Colofon
Klantenservice
De ombudsman
AdSales
Familieberichten

NRC-websites
Mediahuis NRC
NRC Carrière
NRC Webwinkel
NRC Lezersfonds